

Christmas Carol

I

Zij zou dit jaar het kerstverhaal voorlezen. De kerstboom geurt zijn groen, laat zijn lichtjes branden als de sterretjes hoog in de lucht. Zij zucht. Haar kerstverhaal is haar mooiste verhaal. Hoe de juiste woorden te vinden? Zucht, zucht, zucht. Haar verhaal is ook het langste verhaal ooit. Een zonder begin en zonder eind, zou je denken. Waar te beginnen? En ja hoor, het heeft een open einde. Zucht, zucht, zucht. Zij zal het verhaal gaan voorlezen, vanaf het begin, en helemaal uit. Zucht, zucht. Stel dat ze nu zou beginnen, wanneer zou ze vanavond eindigen? Wordt het vannacht? Morgen? Volgende week? Volgend jaar? Of stopt ze pas bij haar laatste zucht? Zucht, zucht. Zij zou dit jaar het kerstverhaal voorlezen, in de salon, met haar leesvrienden. Zij zou het gaan lezen, en nu zij al is begonnen kan ze, mag ze niet meer stoppen. Een kerstverhaal moet verteld, gelezen, gehoord., gezucht. Zucht, zucht. Zij leest 'de hoofdpersoon van dit verhaal ben ik', ik bedoel ik het kerstverhaal, ik wil me laten voorlezen door jou en dank je wel dat je dit nu doet, ik ben je oneindig dankbaar – jouw ogen tasten mijn woorden ach-

ter elkaar tot een zin, zoals sneeuw en sneeuw en sneeuw tot sneeuw hoop wordt, zoals al dat wit nog witter wordt, steeds minder schaduw, steeds meer omtrek, minder dwarsrel, vastigheid, een groot verhaal. Jij leest wat met mij gebeuren gaat, met mij gebeuren gaat vind ik zogezegd nou niet echt mooi gezegd, maar je leest het mooi vind ik, en dat telt nu vind ik, jij mag het voorlezen, jij mag mij, jij mag dit alles en dank je wel dat je zult blijven lezen tot het einde, tot het einde van alle tegenspraak, tot het alles einde (want misschien iedereen in slaap, iedereen die luisterde en nu nog luistert). Zij zou het kerstverhaal in een warme salon met de chocolademelk misschien, bij de kerstboom wie weet, bij kaarslicht toch zeker, - zij zou het verhaal lezen over mij. Ik ben het oude verhaal dat met kerst opnieuw wordt verteld, ja jullie allemaal, jullie hoorden het woordje opnieuw (niet het woordje opnieuw maar het woordje 'opnieuw' opnieuw). Denk maar niet dat dit verhaal nu net pas even geleden met eerste woorden is begonnen. In het begin was er zuchten. En zuchten betekent ik wil je een verhaal gaan vertellen, hoe weet niemand, maar het is al begonnen. Het begon zich te vertellen, met ademhalen, ja zonder woorden. Het verhaal diende zich aan, werd geboren, ja precies in grootst mogelijke armzaligheid. Het had nog niets van een verhaal en toch was het al een verhaal. Het kerstverhaal ben *ik* nu. Ik ben het verhaal dat zonder haar niets betekent. Zij die mij voor-

leest laat mij geboren worden. Haar mond beweegt en precies daar kom ik tevoorschijn. Of nee, sluit de eigen ogen, spits de oren, daar word ik geboren. Tussen uw oren dus. Of nee, zij leest, u luistert, en kijk wat gebeurt, er tovert zich een verhaal uit de hoge hoed van de tijd. U zit op mij te wachten nietwaar? Tot ik zal beginnen. Tot ik echt vorm zal krijgen. Dit is een lang verhaal. Wees maar blij dat zij met voorlezen is begonnen, zij heeft de euvele moed. Straks zult u haar huilend om de hals vallen, intussen laat u zich misschien nu al wiegen in haar woorden, of nee, dat wil ze niet, nog niet. Of wel? Wil je dat? Nee. Ze zegt nee. Ze wil dat nu nog niet. En haar wil is wet. Zonder haar zou het verhaal hier al stoppen. Ik ben dus het kerstverhaal dat zij zou lezen in een salon met boeken, muziek hoorde ik ook, en na enig onderling overleg heb ik besloten dat dit wat nu gelezen is deel een moet heten. Dit is deel een. Na dit deel komt deel twee. En u weet al dat het dan spannend wordt. Dat is altijd zo. Na deel een wordt het spannend. Daar gaan we nu nog niets over vertellen, dat komt zo. Als ik als verhaal langdradig zou zijn dan zou ik nu al willen dat zij zou lezen wat mijn deel twee is, dan gaat het verhaal gewoon alsmaar achter elkaar door, precies zoals sneeuw en sneeuw en sneeuw tot sneeuwwhoop wordt, en dan wordt het dus in dit geval een? Ja, hou maar stil, precies, een puinwhoop. Maar wees niet bang. In haar ogen lees ik wat komen gaat. Zij heeft lees-

ogen, ogen die willen lezen wat gelezen wil worden. En ja, dan is het nu tijd voor deel twee.

II

Ik ben een blinde bedelaar. Er staat een doosje op de stoep, daar voor mijn voeten. Mij kun jij zien in het donker van deze portiek. Het sneeuwt hoor ik mensen zeggen. Wie ze zijn gaat mij niet aan, ik mompel dank u wel als zij mijn doosje laten rinkelen. Ik hoor voetstappen komen en gaan. Wist jij dat alle voetstappen ander geluid maken? Iedereen loopt een beetje anders. Natuurlijk, er zijn haastige voorbijlopers, ook stiefelaars (oude mannen, vrouwen?) en slepers (met de zware ziel onder de arm), maar het lopen dat ik hoor is meer dan ritme vooral iets van zuchten of zingen. Zingende mensen hebben mooie voetstappen, ze laten die langzaam zwel len – ook als ze haastig lopen – tot voor mijn doosje, dan is het even oorverdovend stil en daarna klinkkletteren drie, vier soms vijf munten tussen het koper, dan is het opnieuw stil – echt alles, helemaal stil, heel de wereld, alsof iemand alle adem van iedereen en van elk dier inhoudt – en hoort u mij zeggen dank u wel, dank u wel, dank u vriendelijk, dank u, ook als het een meisje is, een jongen, kleine mensen die daarna altijd weghollen, stap stip, stap stip, stap stip. Zo doen dus de zingende mensen. De zuchtende bevolking loopt

heel anders. Ik kan het weten. Ik ben bedelaar. Blind. Zoek mijn doosje te vullen. Heb zo mijn eigen portiek. (Piept de deur achter mij open schuif ik als een hond langs de muur, en klem mij vast aan het ijzer van de lekke regenpijp. Meestal heel wat later op de dag hoor ik iemand meneer tegen mij zeggen, dan zit ik in de weg weet ik. 'Meneer.' Ik schuif al, als een hond, zoek mijn regenpijp.) Maar de zuchtende bevolking dat wil ik u graag vertellen is dus niet als de zingende schare. Zuchtende mensen hebben geen mooie voetstappen. Volgens mij hebben ze prima ogen maar ze struikelen over de straat. Of ze doen drie stappen vooruit en twee terug. Zuchtende mensen krijg ik ook wel voor mijn doosje. Ze zeggen altijd sorry. Sorry. Sorry ik heb geen geld voor je, ik bedoel geen geld bij me, ik bedoel ik heb wel geld maar alleen groot, of.., ach laat ook maar. Denk nu niet dat ze dit zeggen. Zei ik dat? Dat zeggen ze niet. Ik hoor dat ze dit allemaal denken, maar het geluid dat ze maken is hoesten, kuchen, beetje keel schrapen soms. Maar er wordt dus niets gezegd, ook door mij niet. Ik ga geen dank-u-wel zeggen voor lucht, voor een zucht. Wat we doen is, ja is gek genoeg geef ik toe, wat we doen is dat we elkaar aankijken. Ik kan niet kijken, ik ben blind, het is bij mij stekedonker, maar toch. We kijken elkaar aan. Ik hef mijn hoofd, toon mijn blinde ogen en zoek de blik te lezen die daar toch ergens in het duister te vinden moet zijn. Het wonder gebeurt. De man

of vrouw leest mijn blik – de blik die ik niet heb. In dat ogenblik is er altijd een engel die mij laat zeggen: ziet u wel. En het antwoord is altijd: ja, wat erg. Ik wijs naar mijn doosje daar ergens, en dan zeg ik: daar lig ik. De burgemeester heeft het over afhankelijkheid. Er zijn minderbedeelden zegt hij. Hij heeft het mis. Het regent munten. Mijn doosje moet elke tien minuten geleege. De deur achter mij is mijn eigen deur. En nee, ik ben niet blind. Ik wil graag nog even met u praten, kom zitten, er is hier nog wel plaats genoeg. Hee, waarom loopt u weg! Kijk uit dat u niet valt. Ook het recht struikelt op de straat. - Tjonge, wat een mooi slotzinnetje achterna geroepen, ik had dominee moeten worden. Maar zo gaat dat dus met zuchtende mensen. Ben je er nog? Mijn verteller, voorlezer, zuchter? Je wilt mijn verhaal? Dit is het kerstverhaal van de blinde bedelaar. Mijn broer is ook bedelaar en hij is doof. Hij heeft ook een verhaal. Hij heeft gezien wat ik hoorde, hij zit altijd aan de overkant. Het aantal broers is overigens altijd zeven, zoals je wel weet.

Ik ben jouw kerstverhaal en je kunt het me niet kwalijk nemen dat ik hartstikke doof ben. Luisteren kan ik nu eenmaal niet. Weet je wat, als jij luistert is er toch iemand die luistert. Luister, je kent mijn blinde broer, ja hij is echt blind, hij ziet niets. Hij kijkt om zich heen en doet alsof. Ja nee, echt, hij ziet niets, zijn ogen dwalen door het donkere heelal – de sterren zijn zijn ogen ja, zijn licht heeft hij van elders. Zo

blind hij is, zo doof ben ik. Ik hoor niets, nog geen ruis. Ik hoor volmaakte stilte. Af en toe hoor ik een zucht, denk ik. Ik denk te weten hoe een echte zucht intiem geluid maakt. Ik kan hem niet horen, maar ik kan er wel over schrijven, en ik zie jou lezen, en ik denk als jij nu leest 'ik denk te weten hoe een echte zucht intiem geluid maakt', dan zucht ik gewoon mee, zuchten we samen, zo on-gehoord het is als jij hem leest, die zucht van ons, zo ongehoord weet ik dat je licht schouderzakken betekenis heeft, daar zit die echte zucht, of daar zat hij dus. Dank je wel. Alsjeblieft, leen aan een blinde altijd je ogen als sterren en doe voor een dove het ongehoorde. En kom je een priester of dominee tegen, zeg tegen hem of haar, ik heb een kerstboodschap voor je; je begrijpt welke ik bedoel: het kind is blind en jazeker de krakende kribbe is ongehoord. Geef het kind je ogen, je oren. Je begrijpt het nog niet helemaal? Dit verhaal is die kribbe. Het kind luistert naar jouw voorlezen, en het is ongehoord, maar het klimt uit de kribbe, het kruipt bij anderen op schoot, het luistert, nu kan het steeds beter luisteren!, het luistert aan het klop- en tijdwegtikkende hart, en het hoort die priester en die dominee zuchten, die manager, de politicus, de glazenwasser, de puber en die oude vrouw. Zucht, zucht, zucht. Ja stil maar, het hoort jou ook, het zit nu weer bij jou op schoot. Ik ben wel doof, maar niet blind.

III

Weet je nu we toch zover zijn, lees maar voor, hier zijn we allemaal, broederbedelaars – we vinden hebzucht nepzucht; de blinde en mij ken je al, er is er ook een die stottert, en een met een gedraaide hals, een met een bochel en een zonder handen.

Alles wat we zeggen is voor-voorlopig zegt de stotteraar. Het verhaal gaat nu beginnen. Gaat nu. Beginnen. Maar beginnen. Doet het niet. Het is. Dat jij. Begonnen bent, jouw verhaal te horen. Te te te horen in dit verhaal. Jouw mooiste. Jouw mooiste verhaal. Is nog altijd je eigen verhaal. Je speelde. Je dacht. Je vond. Je leed. Je jammerde, bloed, bloed. Je lachte. Je loopt, je loopt, over de stoep. In een stad. Kerst-kerstmuziek klingelt uit de lange. De lange Jan. En je ziet, je ziet een kind in de kou. Het r-rilt. Zijn mooie ogen kijken. Kijken jou wakker. Kleine tranen schitterblinken. Het loopt aan de hand. Het heeft geen eigen land. Het moest mee. Mee in de de de vlucht. Het vraagt. Vraagt bij jou. Vraagt bij jou asiel. De moeder, de schichtige vrouw, de moeder is zoeker. Neemt het kind. Nu. Op de arm. Ze struikelt. Bijna. Ze is moe. Maar ze valt niet. Het kind vraagt aan jou met helderdoorslaande stem. In jouw eigen taal vertaald: waarom. En het zegt. Het zegt. Weer in jouw eigen. In jouw eigen taal ver-ver-vertaald: Ik wil spelen, ik wil ook lachen,

ik wil ook slapen, ik wil ook dromen mooiste dromen, ik wil ook gebakte koekjes eten, ik wil ook een muntje, een muntje, een muntje, een muntje.. van chocola. En je wilt iets. Iets zeggen. Maar je. Weet niet. Wat. Je huilt. Je houdt je hand op. Je blaast een kusje. Van je hand.

Maar ik, maar mij, ik sta achter jou, open mijn mond, met jouw verhaal. Het is het. Het mooiste.

Maar je zou het ook eens van de andere kant moeten kunnen bekijken meneer de stotteraar, zegt die met de gedraaide hals. 'Meneer!' Meneer bedelt een doosje harde muntjes vol, als muzieknootjes rondspringend in een piano, maar kijk eens even helemaal achterom. Doe eens even alsof je van achteren niet weet dat je van voren leeft. Ja zo andersom. De normaalste mensen zeggen altijd dat je kan leven alsof je van voren niet weet dat je van achteren leeft, maar ook daar leef je. Ik met mijn gedraaide hals kijk het liefst achterom. Dat bevalt mij het beste. Er is daar zoveel te zien in de verte, in de verte van het verleden dus. Luister, dit is de achtergrond van het verhaal op deze avond. Heel, heel, heel lang geleden waren twee mensen stapeldolverliefd op elkaar, ze heten Jozef en Maria, totaal onverwacht werd Maria zwanger, Jozef wilde zich uit de voeten maken, maar kon zijn voeten niet vinden, schoorvoetend keerde hij terug van zijn besluit. Ik geef een beetje mijn eigen draai aan het verhaal,

maar zoals gezegd, je zou het ook eens van de andere kant moeten kunnen bekijken. Weet je wat zeiden ze, we gaan op reis, kunnen we in Bethlehem onze naam laten opschrijven, doen we de keizer ook een plezier, hij zal met al die administratie ook niet blij zijn maar in zo'n wereld leven we nu eenmaal, alles moet zwart op wit nauwkeurig kloppen, is het klaar doen we er een kaft om en zetten het met kantlijnen en al allemaal bij in de bijbel. Ik geef er maar een draai aan. Dus gingen ze op reis. Maria met buikpijn. En Jozef had het ook wel, buikpijn, maar dat wilde hij niet weten, voor Maria, voor zichzelf, en nee voor God ook niet. Hij twijfelde niet, het kind was niet van hem, dat wist hij honderd procent zeker. En toch.. - Als ik het goed zie duurde de reis ongeveer een week, ze liepen zo'n honderdvijftig kilometer, ze liepen dus van Nazareth naar Bethlehem, de ezel en Jozef, Maria niet, want Maria zat op de ezel, en zo hoort het ook, je laat je vrouw niet lopen. In Bethlehem hebben ze hun namen in krulletters laten opschrijven, en ze dachten nog even hun reis te vervolgen, misschien per vliegtuig, over de Balkan naar Europa, maar dat was teveel gedroom: het kind diende zich aan. Maria zette het op de wereld en toen gingen ze maar naar huis, want het is toch nergens beter dan thuis. Ze maakten nog wel een omweg want ene Herodes wilde in zijn waanzin het kind koning maken (anderen zeiden welnee, hij bedoelt elke koning in de dop een kopje kleiner). Kijk, dit is

de achtergrond van het verhaal op deze avond van u allen die luistert met de oren naar voren. Zo ver teruggekeken in de tijd lijkt het mij niet meer dan logisch dat het kleine beetje tijd van deze avond, dit beetje toekomst, deze voorlopingheid van alle dingen, dat dit een gevolg is van al het verleden dat we achter hebben en zich van voren laat bekijken. Ik bedoel, ik geef er maar een draai aan, het is nogal een reis die je maakt in omgekeerde richting, week op week, hoe ouder de wereld, hoe jonger de eigen gedachten – nog niet gemerkt? Op den duur gaan we allemaal terug naar onze kinderjaren, en ons laatste bed is een kribbe van hout, zo oud zijn we dan maar ook zo jong, helemaal buiten adem.

Genoeg achtergrond nu voor uw eigen kerstfeest? De kribbe kraakt, wieg het kind.

Ik draag het kind op mijn rug, ik zal het nooit zien.., zegt mijn broederbedelaar met de bochel.

Tja, de mensen vinden het lelijk maar mooier kan eigenlijk niet. Het kind heb je altijd bij je en het is van iedereen. Het kind kan ook wel moeder zijn, zus of tante, of een oude vader. Soms maken ze een lange reis. Mooier kan eigenlijk niet. Weleens een zoon gezien met zijn moeder op zijn rug? Ze komen van ver. Ze passeren de grens. Geen groter liefde misschien. Of een man draagt zijn vrouw. Of een vrouw

draagt haar man. Ze dragen allemaal het kind op de rug. Het kind uit Bethlehem verdreven.

Ach ja, kerst, we kijken ernaar, we horen het wel, we praten erover, we denken terug en we dragen of verdragen. Meer dan bedelen is het niet. Met beide handen.

Maar zou je ook nog kunnen bedelen zónder handen?

Weet je wat, ik zet een doosje neer. Daar *lig* ik dan. Hulpeloos als altijd.

Nachman van Bratslav, achttiende-eeuws rabbijn, kabbalist en achterkleinzoon van Baal Sjem Tov, schreef al over ons, over ons de bedelaars om liefde.

Wie tellen kan komt niet verder dan zes (blind, doof, stotterend, omkijkend, dragend, hulpeloos) maar we zijn eigenlijk met zéven bedelaars.

Er is er ook een zonder voeten..

We kunnen hem niet laten opdraven. We hebben hem nog nooit gezien. Hij is de zevende en hij moet nog komen.

Dit weten we alvast: zoals het aantal woorden oneindig is, zo zal zijn verhaal zonder einde zijn.